

Анжанапарова А.Ш.

АНГЛИС ТИЛИН ҮЙРӨНҮҮДӨ КӨП МААНИЛҮҮ СӨЗДӨРДҮН ОРДУ

Анжанапарова А.Ш.

МЕСТО МНОГОЗНАЧИМЫХ СЛОВ В ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

A.Sh. Apzhanarova

PLACE MAGAZACILIK WORDS IN THE ENGLISH LANGUAGE

УДК: 373.49.59

Бул макалада англис тилин жаңыдан үйрөнүүчүлөргө татаал болуп, которууда жана маанисин табууда кыйынчылыкка салган маселе болгон омонимдер жана көп маанилүү сөздөр тууралуу сөз болот.

В данной статье речь идет о роли омонимов и многозначность слов в преподавании английского языка, который стал более трудным для нового языка учащихся.

This article deals with the role of homonyms and multiple meanings of words in teaching English which became more difficult for new language learners.

Англис тилин үйрөнүүдө студенттерди түйшүккө салган маселенин бири бул көп маанилүү сөздөр. Мектеп программасын өздөштүрүп келген студенттин сөздүгү көбүнчө өтүлүп жаткан жаңы сөздүн бир гана мааниси менен чектелип калган. Бир тараптан караганда бул туура эле көрүнүш а бирок экинчи тарабынан алганда андай деп айтууга болбойт. Англис тилинде көпчүлүк сөздөр бирден ашык маани беришет, ошондуктан сөздөрдү бир эле маанисинде которуп анын башка маанисине көңүл бурбоо үйрөнүү үчүн адаштырып, кото-

руп жаткан сүйлөмдү таптакыр башка мааниге өзгөртүп жиберилиши мүмкүн.

Биз ошол көп маани берген башкача айтканда омоним сөздөрдүн англис тилин үйрөнүүдөгү орду тууралуу сөз кылсак. Биринчиден омоним деген өзү эмне? Омоним деген бул гректилинен алынып “окшош аталыш” дегенди түшүндүрөт. Демек айтылышы жана жазылышы бирдей бирок берген мааниси ар башка болгон сөздөрдү омонимдер дейбиз.

Мисалы: can (консервалык банка) – can (модалдык этиш)

Flat (квартира) – Flat (тегиз, жайык)

Кыргыз тилиндеги омонимдер айтылышы да жазылышы да бирдей бирок берген мааниси ар башка болгон сөздөр. Ал эми англис тилинде омонимдерден тышкары омофондор (айтылышы бирдей бирок жазылышы жана берген мааниси ар башка болгон сөздөр) жана омографтар (жазылышы бирдей бирок айтылышы жана берген мааниси ар башка болгон сөздөр) абдан эле кеңири. Мисалы:

Омоним	Айтылышы	Омоним
night – түн	[nait]	knight - аскер
blew –шамал сокту (blow)	[blu:]	blue –көк
cent - цент	[sent]	sent –жөнөтгү (send)
knew – билди (know)	[nju:]	new – жаны
sea –дениз	[si:]	see –көрүү
wood –токой	[wu:d]	would –модалдык этиш
right – он жак	[rait]	write – жазуу
week –жума	[wi:k]	weak –алсыз
bury – көмүү	[beri]	berry –мөмө
know –билүү	[nou]	no –тангыч бөлүкчө
flower – гүл	[flauə]	flour –ун
I –өздүк ат атооч	[ai]	eye –көз
red –кызыл	[red]	read – окуду (read)
meat –эт	[mi:t]	meet –жолугушуу
bare – чечиндирүү	[beə]	bear –аю
role – роль	[roul]	roll –ороо
son –уул	[sʌn]	sun –күн
two – эки	[tu:]	too –дагы
brake – тормоз	[break]	break –сындыруу
sale – сатык	[seil]	sail – денизде сүзүү
made –жасады (от make –жасоо)	[meid]	maid – үй кызматчысы
dear – кымбаттуу	[diə]	deer –бугу
male –эркек киши	[meil]	mail – почта
way – жол	[wei]	weight – салмак
choose – тандоо	[tʃu:z]	chews (chew) – чайноо
stair –тепкич	[steə]	stare –тиктөө
cell-top	[sel]	sell-carуу

Жогоруда келтирилген сөздөрдөн тышкары дагы мисалдарды айта берсек абдан эле көп. Бирок ушул сөздөр англис тилин жаңыдан үйрөнүп келе жаткан үйрөнүүчүгө кыйынчылык туудурбай кое албайт.

Төмөндө келтирилген сүйлөмдү окуурдун алдында **court** деген сөздүн котормосун жазып көрүнүз. Эми сиз жазган сөздүн котормосун төмөндөгү сүйлөмдөргө коюп көрүнүз.

1. Helen and Alice are going to the tennis **court** for a game this afternoon at three.

2. The strolling players set up their stage in the inner **court** of the castle.

3. The Queen and her entire **court** attended the gala New Year's Ball.

4. The judge asked the **court** to consider the evidence carefully and impartially.

5. Some politicians **court** the favor of those people who have powerful positions.

6. The King usually held **court** on the first day of the month, to receive the petitions of his subjects.

7. In some areas, a man must still ask permission of a woman's parents to **court** her.

8. Some people are foolish enough to **court** dander.

9. Our home is on a very short street known as Canterbury **Court**.

10. If you feel the ticket is unfair, you can plead your case in traffic **court**.

Сиздин “court” сөзүнө берген аныктамаңыз же котормоңуз жогорудагы келтирилген сүйлөмдөгү мисалдын бирөөсүнө дал келдиби? Ооба бул сөздүн котормосу бир сүйлөмгө туура келсе экинчи сөзгө төп келбейт ошондуктан “court” сөзүнүн берген маанилерине көңүл бөлүп көрөлү.

Court -

1. Короо

2. теннис ойноочу жай

3. сот

4. мекеме ишкана мүчөлөрүнүн жыйыны

5. кимдир бирөөнүн көңүлүн өзүнө тартуу

6. кайтаруу

7. кеңешме ж.б.

Эми жогоруда келтирилген сүйлөмдөрдүн котормосун карап көрөлү.

1. Бүгүн түштөн кийин саат үчтөрдө Елена менен Алиса **кортко** барып теннис ойношот.

2. Көчө оюнчулары өздөрүнүн кезектеги оюнун сарайдын ичиндеги **короого** жайгаштырышты.

3. Королева жана жалпы **башкаруучу топ** Жаңы жылдык чоң программадагы концерттик кечээге катышышты.

4. Судья соттук кеңештин **мүчөлөрүн** аныктамаларды кылдаттык менен ар бир бөлүгүн карап чыгуусун суранды.

5. Кээ бир политикалык **уюмдар** күчтүү позициядагы элдердин тарабында болушат.

6. Король өзүнүн сунушуна макулдук алуу үчүн **кеңешмени** ар айдын биринчи күнүндө чакырат.

7. Айрым бир аймактарда дагы деле кыздын **көңүлүн алуу** үчүн ата энесинен уруксат сурашы керек.

8. Кээ бир адамдар ушунчалык акмак болушат өздөрүнө өздөрү коркунуч **чакырышат**.

9. Биздин үйүбүз Контербери **Корт** деп аталган кыска көчөлөрдүн биринде жайгашкан.

10. Эгерде сиз билетиниздин мыйзамсыз экенин сезип калсаңыз анда жол кайгуул **кызматына** кайрылсаңыз болот.

Демек англис тилин үйрөнүүдө сөздөрдүн бир эле маанисине көңүл бөлүү туура эмес ошондуктан көп манилүү сөздөрдү үйрөнүүдөгү эң негизги курал болуп – сөздүк эсептелет. Окутуучу жаңы сөздү өтүп жатканда анын бирден ашык мааниси бар экендигине токтоло кетиши керек. Албетте сүйлөмдүн маанисин табууда жана сүйлөмдөгү сөздөрдү которууда контекстке маани берилет. Сүйлөмдөгү кездешкен башка сөздөр менен биргеликте көп мааниси бар сөздөрдүн кайсынысы төп келээрин ордуна коюп көрүү керек мына ошондо сүйлөмдүн маанисине шайкеш келген сөз өзү эле табылып калат.

Адабияттар:

1. Mc Dougal, Littell building English skills New York
2. Nunan, David 1998 Language Teaching and learning. Edinburgh.
3. Rogova J.B. Methods of teaching English. Moscow 1983.
4. Grellet, Francoise. 1981 Developing reading skills.

Рецензент: д.филол.н., профессор Байгазиев С.